

Nipernaadidena istudes me rahvastikukadu ei peata

Mihkel Servinski
Pere Sihtkapital SA analüütik
25. aprill 2023

- **Eestis sünnib märkimisväärselt vähe lapsi**
- **Eesti naiste (ja meeste) soov lapsi saada pole rahvastikukao peatamiseks piisav**
- **Oluline erinevus Eesti riigirahanduse ja Eesti rahvastikuarengu probleemide vahel on, et esimesed asuvad valitsuse laual ja teised laua all**

Riigirahanduse korda tegemisel räägitakse eelkõige sellest, et maksude tõstmiseta pole see võimalik. Kui räägin eesti rahvastiku teemal, pean ütleva, et naiste soovita rohkem lapsi sünnitada rahvastikuarengut tasakaalustada pole võimalik. Riigirahanduse korrastamise all mõeldakse eelkõige riigieelarve tasakaalu viimist. Maksude tõstmist põhjendatakse suures osas vajadusega tõsta riigi kulutusi julgeolekuks. Rahvastiku tasakaalu all mõtlen peamiselt rahvastikukadu peatavat sündimust. Loomulikult on riigi- rahanduse korrastamiseks vaja teha enam kui makse tõsta ja taastetasemel sündimuseks ei piisa ainult naiste soovist lapsi saada. Julgeoleku suurendamiseks investeerimine on tänases maailmas väga oluline. Kuid kui lapsed ei sünni, siis 30 aasta pärast on märgatavamalt vähem neid, kes julgeoleku suurendamiseks varutud tehnikat ja moona kasutada võiksid. Edasi vaid sündimusest, aga enne veel tähelepanek, et riigirahanduse probleemid on täna prioriteetsetena valitsuse laual, rahvastikuarengu probleemid aga laua all.

Statistikaameti andmete järgi sündis Eesti 2022. aastal 11 588 last. Aegrida algab aastast 1919 ja selles pole teist aastat, mil sünde oleks olnud vähem kui 12 tuhat. 2023. aasta esimesed kuud näitavad, et sel aastal võib oodata uut „rekordit“. Kolme esimese kuuga sündis Eestis 157 last vähem kui eelmisel aastal. Kui nii väike sündide arv pole probleem, siis mis see on?

Tänases Eestis sünnib soovimatuid lapsi väga harva. Järelikult, kui lapsi vähe sünnib, on soov lapsi saada väike. Teine võimalus on ka. Soov on, aga takistused soovi täitumiseks on nii suured, et soovi pole võimalik realiseerida.

Kui suur on eesti naiste soov lapsi saada, sellele riiklik statistika vastust ei anna. Teemat pole peetud oluliseks, sest üldiselt ollakse veendunud, et eesti naiste soov lapsi saada on piisavalt suur. Pere Sihtkapitali korraldatud küsitlused annavad põhjuse püstitada hüpotees, et eesti naiste soov lapsi saada pole rahvastikukao peatamiseks siiski piisav. See tähendab, et

taastetasemel sündimuse saavutamist segavate probleemide hulka tuleb lisada ka vähene soov lapsi saada ning probleemiga tuleb tegelema hakata. Alustada tuleks soovi süstemaatilise mõtlemisest ja selle suurendamiseks nügimismeetmete kavandamisest. Loomulikult on ja jääb ka tulevikus igale naisele vääramatu õigus ise otsustada, kas sünnitada või mitte ja kui sünnitada, siis mitu last sünnitada. Milliseid nügimismeetmeid kasutada, selle jätan hea meelega vastava valdkonna spetsialistide otsustada.

Kahjuks peab ütleva, et ka sünnitamissoovi mittetäitumise põhjusi pole Eestis süstemaatiliselt uuritud ja uuringud, mis tehtud, pole viinud konkreetsete tegevusteni takistuste likvideerimiseks. Tegelikult puudub Eestis üldse dokument, kus sõnastatakse Eesti rahvastikuarengu probleemid ja kavandatakse tegevused probleemide lahendamiseks. Dokument rahvastikuarengu eesmärgi sõnastusega on olemas. Selleks dokumendiks on Eesti Vabariigi põhiseadus.

Pere Sihtkapitali poolt tellitud küsitluste põhjal sõnastan mõned probleemid, mis minu hinnangul on olulised takistavad tegurid suurema sündimuse saavutamiseks.

43% küsitluses „Naised, emad ja suhted“ osalenud naistest hindas Eesti peamiseks probleemiks vaenulikkust ja lõhestatust ühiskonnas. Ühiskond, kus on palju vaenulikkust, pole soodus laste sünniks.

Kõige olulisemaks põhjuseks, miks järgneva kolme aasta jooksul last mitte saada märkisid naised, et on hõivatud muude oluliste tegevustega, näiteks õpingute või tööga. Töö ja pereelu ühildamiseks paremate tingimuste loomine võib aidata naist otsustada last saada.

Soovimatute laste sünni oskavad noored täna edukalt vältida, aga kas nad oskavad ja peavad vajalikuks luua peret, mis oleks õnnelik ja kuhu lapsi oodatakse? Ehk peaks ka seda oskust noortele õpetama.

Mõte Eesti Vabariigi presidendilt Alar Kariselt: „... kui tahame end tõelikult aidata, nagu Tammsaare kirjutas, peame kasvatama sisemist veendumust, et meie ainuke õige pääsetee on truuduses oma maa, oma rahva, oma keele, oma kultuuri, oma omapära vastu. /.../ Ja kui me nipernaadidena istume ja vaatame, kuidas päike loojub, siis päike loojub ning meie maanteid ja raudteid ei ehita.“ Ja rahvastikukadu jätkub.

Seega nügigem vajadusel taktitundeliselt ja hoolival, toetagem ning peatagem oma rahva kahanemine!

Pere Sihtkapital on 2019. aastast tegutsev rahvastikupoliitika valdkonna mõttekoda Eestis, olles partneriks valitsusele, avalikule ja erasektorile ning laiemale üldsusele. Pere Sihtkapitali eesmärk on aidata kindlustada Eesti rahvastiku ja rahvusriigi kestlikkus. Eesmärk tugineb põhiseadusele, mille kohaselt peab riik tagama eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade.